

Az általános emberi

Költészet napja volt tegnap. Talán nem okvetlen il-
ló, viszont fölteendő azon kérdés: ma, e rohanó
világban, a költészet kinek fontos? Léteznek nézetek,
amelyek szerint a költészet mindenekelőtt a költőknek
fontos. Voltaképp nem is a költő írja a verset, hanem a
vers íródik a költő által. A költő csak eszköz, amely
(lám, mennyire magától értetődően írom: „amely”, az
„aki” helyett!) – szóval, amely eszköz révén kifejező-
dik az általános emberi.

Persze, nem a költő-íparosokról beszélünk most,
akik folyamkilométer-számmal termelik a verset. Ők
nem költők: lyuk-betöltők. A szerkesztők megszámo-
lják, az adott versus hány sorból áll, s ha az épp szer-
kesztendő újságoldalban, mondjuk, húsz sor betöltet-
len hely – azaz: lyuk – mutatkozik, oda berakják. (Ha
hosszabb az alkotás, mint ami befér, tán húznak is be-
lőle; így jelent meg a fuma szerint egy mű, minék a cí-
me alá, két zárójel közt, ez került: „részlet a szonett-
ből”... ami körülbelül olyan, mintha valaki kimenne
az autópáncra, és vásárolna kétharmad Ladát).

Mondom: nem rólok van szó a költészet napja kap-
csán, hanem a költőkről. Ugyanakkor azt is mondok:
nem véletlenül hívják a költészet napját költészet nap-
jának – s nem pedig költők napjának.

A költészetben ugyanis a költészet a fontos, nem a
költő. A költő előtt nem kell tisztelegni, mint anyák
napján az anyák előtt. A költő: egyfajta csatorna, me-
lyen keresztül napvilágot lát az általános emberi tartal-
lom. Régen sámánnak nevezték, akinek földadata a
mindenkiben egyként keletkező, egyetemlegesen érvé-
nyes, ám homályos megérzések kifejezhető látomása,
a látomás érthető szöveggé artikulálása volt. A közö-
ség ezt nagyon várta: kimondta mindazt, amit tagjai
éreztek, csak épp kifejezni nem tudták. Eszközül szol-
gált a költő-előd, a nem költőknek: mindenkinek. Mi-
közben, és mellékesen, önmaga is megszabadult kife-
jeződjétől; ez számára eufóriát okozott. Sokkal in-
kább, mint a közönségnek: a kifejezendő összehason-
líthatatlanul jobban ösztöklélte, mint bárki másét. Lét-
fontosságú volt számára a kifejezés.

Sma? Ma annyiféle külső hatás éri az embert, hogy
nemigen figyel arra, mi akar kifejeződni általa. Nem
érez tehát hiányt a költőnek, mint kifejezőnek.
Azaz csak egy szűk kör érzi, mely kvázi múzeumi kö-
rülmények közt (lásd: alig fogyó irodalmi lapok, fölöl-
vasóestek, ahol ötven jelennek meg, az ötből három
költő) tartja életben az általános emberi kifejezésének
szokását. És ahányan ma múzeumba járnak – költőt is
annyian olvasnak. E múzeumi lét fönttartásának
egyik lényeges eleme a költészet napja, amit megtarta-
nak, mert hogy nézne ki, ha nem tartanának meg.
Úgyhogy a költészet ma mindenekelőtt tényleg a költ-
őknek fontos.

Ámde nem tudhatjuk, mikor esik ki kezünkől min-
den modern eszköz, s mikor lesz életmentővé egy-egy
leporolt, múzeumi tárgy.

Farkas Csaba

Baka István síremléke

Szeged központjától
százharminckilenc kilo-
méterre nyugszik örök
békecsigában és nyuga-
lomban Baka István. A
két esztendővel ezelőtt
elhunyt szegedi költő sí-
remlékét tegnap, a Költé-
szet napján avatták fel
szépelyes keretek kö-
zött a szekszárdi alsóvá-
rosi temetőben. A csa-
ládtagok, barátok, is-
merősök és tisztelők kö-
rében Kocsis Imre Antal,
Szekszárd város polgár-
mestere mondott avató-
beszédet, amely után a
költőbarát, Balog József
olvasta fel Baka István
Yorick visszatér című
költményét.

Szekszárd bizonyos idő-
közönként bocsájt el egy-
egy olyan embert, aki dicső-
séget hoz a városra, s emeli
annak fényét – mondotta
avatóbeszédének elején Koc-
sis Imre Antal szekszárdi
polgármester. Hogy a város
ezt évtizedenként vagy év-
századonként teszi, nem le-
het tudni. Azt viszont igen,
hogy kik azok, akik innen
indultak, s ide tértek vissza.
Baka István ilyen ember
volt. A költő csütörtökön este
itt volt közöttünk, amikor
műveiből irodalmi estet ren-

deztek a szekszárdi Német
Színházban – hangsúlyozta a
polgármester.

Kocsis Imre Antal idézett
a költő Vadszölvő című alkotásából: „Ha kifelé bezárul
minden út, / Itt legbelül lesz
tágasabb a tér: / Puszták,
hegyek, melyekre úgy borul /
A menny, mint kozmikus la-
pulevél.”

A polgármester beszéde
után a költőbarát, Balog Jó-
zsef olvasta fel nagy átélés-
sel Baka István Yorick
visszatér című versét. Idézet
a költeményből: „Fent vagy
elég tán az egyszerű többség
/ Hogy ezt a kis világot rom-
ba döntsék / Ki tudja hogy
amott kiből mi munkál / Ki
mirtuszt nem kapott kinek
meg oltár / Elég diszes nem
épült jaj ki tudja / Csak én
vagyok kinek elég a púpja /
S ha minden varjú azt káro-
gja voltál / Azt felelem nyu-
godtan félig holtan / Igaza-
tok van udvaroncok voltam /
De nem ti én én támadok fel
újra.”

Farkas Pál, a szegedi
születésű szekszárdi szob-
rászművész készítette síremlé-
két leleplezése után a család-
tagok, a barátok és ismerő-
sök, valamint a költő tiszte-
lői helyezték el a megemlé-
kezés virágait a talapzaton.

Sz. C. Sz.

● Költészet napi ünnepségek a megyében

József Attila szelleme

A makói József Attila-szobornál Bálint Márta, Mátó Erzsébet, és Kiss Máté helyezték el koszorút.
(Fotó: Karnok Csaba)

A költészet napját ün-
nepelték tegnap szerte
az országban, a megyé-
ben. József Attila születé-
sének évfordulóján Vá-
sárhelyen és Szentesen
egyanként tartottak ünne-
pi műsorokat. Makón –
amely város József Attila
életében kiemelt jelentő-
ségű –, egész program-
sorozattal emlékeztek
meg a nagy költőre. A
városszerte tartott ko-
szorúzásokon túlmenően
az általános és közép-
iskolásoknak tartott, ka-
tartikus hatású József-
Attila-emlékműsor volt a
legemlékezetesebb.

Makón

A makói régi városházán,
a Közművelődési Kht. nagy-
termében, délelőtt Tomanek
Gábor s Szőke Pál, a Békés-
csabai Jókai Színház színmű-
vészei József Attila-emlék-
műsort adtak elő, általános és
középsiskolásoknak – rendha-
gyó irodalomóra keretében.
Egyebek közt összevetették a
költő korát a mai korral.

A költőket a mindenkori
hatalom mindig is ki akarta
sajátítani, – hangzott el az
emlékműsorban. Nem volt
másként ez József Attilával
sem; a proletárhatalom mint
proletárköltő könyvelt el.
Kétségtelen, élete egy kor-
szakában, marxistának val-
lotta magát – ám az általános
emberi fejeződött ki művé-
sége által.

A budapesti Gát utca vi-
szont, ahol született, valódi
„proletár”-környezet – foly-
tatták az előadók –, s mára
eljutottunk oda: most is
ugyanolyan szegénységben,
ugyanolyan proletárok éltek
ott s másutt, mint akkoron.
Tanulmányait a költő nagy
nehézségek árán, a tandíjat
keservesen összekuporgatva
végezte – és ma ismét egyre
kevésbé a tehetség számít a
továbbtanulásnál, sokkal in-
kább a pénz. Az ország hely-
zete pedig? „Adj magyarsá-
got a magyarnak, hogy mi ne
legyünk német gyarmat” – ír-
ja József Attila egy helyütt.
Ma milyen tendencia látszik
ismétlődni?... Öngyilkosság-
gal, (a szakszóval) „befeje-
zett” előtt, többször is kísé-
reltezt; egy ízben a józsefvá-
rosi pályaudvaron feküdt sí-
nekre, csak az mentette meg,
hogy tőle száz méterrel ar-

Baka István

Csak a szavak

Csak a szavak már nem maradt más
csak a szavak csak a szavak
a tő szavában úszom én hol
a hínár mondata tapad

testemre és a mélybe húzna
de hát az is csak szó a mély
nevezz meg és a név a szó majd
kiszabadulva partot ér

csak a szavak már nem maradt más
nem táplál a kenyér s a bor
lélek vagyok ki test-koloncát
hurcolva folyton megbotol

a semmi és a lét közötti
küszöbön bár ez a küszöb
szó maga is csak és riadtan
tévélygek a szavak között

jó volna lenni még talán de
mít is tegyek ha nem lehet
a szótáradba írj be s néha
lapozz föl engem és leszek

rébb, szintén feküdt egy, ná-
lánál sikeresebb, öngyilkos.
Csöndület támadt, József Attila
megijedt, és hazament. Ma
ugyanúgy az öngyilkosok or-
szága vagyunk a statisztikák
szerint, mint a költő korában.
József Attila életének tényei
akár ma is megtörténhetné-
nek. (Csak költészete tényei
nem, ahhoz ő maga kellene –
F. Cs.).

A megrázóan hiteles elő-
adás után az Espersit-ház ud-
varán a József Attila nevével
viselő makói intézmények
képviselői koszorúztak, a
Versmondó Stúdió közremű-
ködésével, a DEMKE épüle-
ténél pedig a Deák Ferenc
Általános Iskola. József Attila
szobránál Makó önkör-
mánya és a városi könyvtár
nevében Mátó Erzsébet
vezetője mondott beszédet,
Kiss Máté József Attila-ve-
sest szavalt el. Ezt követve,
Bálint Mártával, a Közműve-
lődési Kht. ügyvezető igaz-
gatójával együtt, koszorút he-
lyeztek el a költő szobránál.
A József Attila Gimnázium-
ban nemcsak az intézmény
névadója, de Juhász Gyula
emléktábláját is megkoszo-
rúzták – emlékeztetesen szép
műsor keretében.

József Attila nem írt olya-
nokat, hogy ott essem el a
harc mezején stb. Ő azt írta:
„Talán eltűnök hirtelen, mint

erdőben a vadnyom...” Nem
is lett belőle nemzeti hős –
hangzott el a már említett,
rendhagyó irodalomórán. A
költészetet ünneplik az egye-
temes emberi kifejezőjének
születésnapján, minden év-
ben, Magyarországon.

F. Cs.

Szentesen

A költészet napja alkalmá-
ból kiállítás nyílt a szentesi
Hegedűs László Helyőrségi
Klubban a fővárosi festőmű-
vész, dr. Kiss Attila munkái-
ból. Az apropót pedig mi más
is szolgálta volna, mint az,
hogy az alkotó nagyon ked-
veli József Attila költemé-
nyeit. Lényegében azt a vilá-
got próbálja ő is a vászonra
vinni. A tegnap délutáni ve-
nisszáson a szép számban
megjelent közönségnek a
Horváth Mihály Gimnázium
irodalmi- és drámai tagozatos
diákjai kedveskedtek színvo-
nalis – verses-zenés – műso-
rakkal, miután az intézmény
igazgatója, Túri Andrea kö-
szöntötte az ünnepelőket. A
sokféle technikát alkalmazó
dr. Kiss Attila munkáit Sipos
Gábor, a Honvéd Kulturális
Egyesület elnöke méltatta.
Annak a reményének is han-
gzott, hogy a művészetek
szébbé tehetik a világot. A
budai Honvéd Kórház orvo-

sának, Kiss Attilának a képei-
ről is az sugárzik, mint el-
hangzott: ő nagyszerű ember
és nagyszerű művész. Az al-
földi táj pedig, amely gyer-
mekkori közege volt, az
egyik fő ihletője. A Mór-
icz Zsigmond Művelődési Ház-
ban ugyancsak tegnap dél-
után emlékeztek meg a költé-
szet napjáról. A nyugdíjask-
lub tagjainak Rózsa Gábor, a
Kosza József Múzeum mun-
katársa tartott nagy hatású
beszédet. Rendhagyó előadá-
sában a szentesi költők – töb-
bük között Temesváry Krisz-
ta, Négyessy Irén, Gulyás
Pap Etelka, Nagyajtósi István
– életútját és munkásságát
elevenítette föl.

B. I.

Vásárhelyen

Pénteken délelőtt a város
harmadik, József Attilához
fűződő emléktáblát avatták
fel nagyszámú érdeklődő
előtt dr. Makai Ödönnek, a
költő sógorának egykori Ady
Endre út 4. szám alatti ottho-
nának falán.

A város 1955-ben a Kini-
zsi utcai „Művermön”, míg
1970-ben az akkori tisztiklub
épületének falán már avattak
emléktáblát. A mostani előtt
mondott beszédében dr. Péter
László, a JATE tanára nem-
csak dr. Makai Ödönnek a
költő lánytestvéreivel kötött
házasságainak történetét
idézte fel, de azokat az idő-
pontokat is, amikor Attila
meglátogatta őket. A mai
Ady Endre úti házban talál-
kozott a költő 1934. március
7-én Mór-icz Zsigmonddal.
Az író akkor nem tudta, hogy
József Attilát milyen rokoni
szálak fűzik a Makai család-
hoz, s tapintatosan meg sem
kérdezte, azt híve, azok csak
eltartják. A költő 1934 nya-
rán itt gyűjtötte össze, s válo-
gatta a Medvetánc című köte-
tében megjelent költeménye-
ket, fejezte be az Esmélet és
a Téli éjszakák című verseit.
A kötetben szereplő Szappa-
nosvíz című vers vásárhelyi
emlékeit idézi fel. Az Esmé-
let először a vásárhelyi Heti-
vásár című újságban jelent
meg, két folytatásban.

Vásárhely a maga módján
menedéket jelentett a költő-
nek azzal a baráti körrel,
mely körülvette, becsülte, s
szeretettel ösztönözte –
emelte ki dr. Péter László.

B. K. A.

Koszorúzások

● Budapest (MTI)

A költészet napján – Jó-
zsef Attila születésének év-
fordulójára emlékezve – a
terezvárosi önkormányzat
pénteken megkoszorúzta a
költő emléktábláját a Lovag
utca 3. számú ház falán, ahol
1920-tól 1926-ig élt és alko-
tott. Ugyancsak koszorúzási
ünnepséget tartottak József
Attila szülőházánál is, a fe-
rencvárosi Gát utca 3. szám
alatt. A megemlékezés ko-
szorúit és virágait helyezte
el Gegesy Ferenc polgár-
mester, illetve helyi kulturá-
lis és szociális intézmények
képviselői.

A Gát utcai szülőházban a
József Attila emlékszobát
1965-ben nyitották meg. Az
évek során végzett kisebb
karbantartási munkák után
1995-re, a költő születésé-
nek kilencvenedik évfordu-
ljára a kerületi önkormány-
zat és a Petőfi Irodalmi Kör
teljesen felújította.

Az Írók Boltja egy héten
át ünnepli a költészetet. Kül-
önböző kiadók több verses-
kötetét mutatják be, illetve
ismertetik Szántó Judit – Jó-
zsef Attila élettársa – nemré-
giben megjelentetett naplóját
és visszaemlékezéseit.

Zenés irodalmi est

● Bern (MTI)

A magyar Költészet Nap-
ján, péntek este a berni ma-
gyar nagykövetségen zenés
irodalmi estet rendeztek:
Mirtse Ágnes Budapesten
született, 1956. óta Svájcban
élő költőnő verseit és prózai
szövegeit olvasta fel, német
és magyar nyelven. A költő-
nő művei magyarul az Új Lá-
tóhatárban, az Irodalmi Új-
ságban és sok külföldi lapban
jelentek meg. Legfőbb mű-
vei: A kibontakozás és Bom-
ladozás, Futamok, Madárlány
című verseskötetek, valamint
elbeszélések és fantasztikus
történetek. A felolvasás mel-
lett René Sevgi Pakar iz-
tambuli zongoraművész Cho-
pin- és Robert Schumann-
műveket adott elő.

Kazinczy- verseny Makón

● Munkatársunktól

A József Attila Gimnázi-
umban rendezik meg a Ka-
zinczy Szép beszéd versenyt
Makón; felső tagozatos álta-
lános iskolai korcsoportba
tartozó tanulóknak, 5–6. és
7–8. osztályos kategóriák-
ban. A városi versenyre min-
den makói, és Makó környé-
ki iskola tanulóit meghívták;
a rendezvényt a jövő héten
kedden, 3 órai kezdettel tart-
ják, s még ugyanezen a dél-
utánon az eredményhirdetés-
re is sor kerül. A verseny
egyébénként azért lesz a József
Attila Gimnáziumban, mert
tavaly egy JAG-os kisgimna-
zista lett a városi első helye-
zett, és képviselte Makót a
budapesti országos megmé-
retetésen. Az idei vetélkedő
első helyezetteje ugyancsak
indul az országos versenyen.

● Kassa (MTI)

Pénteken és szombaton
tartották, tartják Kassán a
Kazinczy-napok kétnapos
rendezvénysorozatát. A ma-
gyar nyelvművelés és szép
magyar beszéd érdekeit szol-
gáló tudományos tanácsko-
záson immár 28. alkalommal
hangzanak el a magyar
anyanyelv fejlődésével és
ápolásával kapcsolatos elő-
adások.